

Ort och datum
Stockholm, 2025-03-06

Handläggare
Kirsi Piispanen

Er referens
Ju2024/02572

Regeringskansliet
Ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L7@regeringskansliet.se

Remissvar – Vissa åtgärder för stärkt återvändandeverksamhet och utlänningskontroll (SOU 2024:80)

Vårdförbundet är ett yrkesförbund som tillvaratar medlemmarnas fackliga intressen och utvecklingen av professionerna för legitimerade barnmorskor, biomedicinska analytiker, röntgensjuksköterskor och sjuksköterskor. Förbundet har 117 000 medlemmar, varav 92 000 är yrkesverksamma inom hälso- och sjukvård. Vårdförbundet arbetar för en personcentrerad, säker och nära vård samt en jämlik hälsa.

Vårdförbundets synpunkter

Förbundet konstaterar att utredaren inte haft uppdrag att göra en övergripande analys av återvändandeverksamheten eller att analysera vilka verktyg eller åtgärder som är bäst lämpade för att stärka återvändandeprocessen. Utredningens uppdrag, som utredaren tolkat direktiven, har i stället varit att analysera vissa i direktiven särskilt utpekade åtgärder och att lämna förslag på hur dessa kan utformas.

Därmed har utredningen inte utrett om återvändande kan effektiviseras eller förbättras genom andra och mindre ingripande åtgärder. Inte heller har utredningen bedömt om åtgärderna, i jämförelse med andra mindre ingripande åtgärder, är proportionella utifrån de effekter förslagen innebär för samhället i stort och för enskilda personer som utsätts för kontroller av olika slag. Därför avstyrker Vårdförbundet utredningen förslag om utökade kontrollåtgärder av olika slag.

I praktiken betyder förslaget om utökad informationsplikt att det skapas en ny sorts underrättelseverksamhet genom att ett antal angivna myndigheter åläggs skyldighet att lämna uppgifter på eget initiativ om enskilda personer. Detta ska ske utan att Polisen, Migrationsverket eller Säkerhetspolisen först efterfrågat dessa uppgifter. Ett sådant system riskerar att allvarligt skada tilliten till de aktuella myndigheterna och i förlängningen till offentlig verksamhet i allmänhet. Enligt förslaget ska uppgifter om enskilda personer, när en myndighet antar att personen vistas olagligt i landet, spridas mellan myndigheter. Enligt förbundet borde det alltid krävas att de verkställande myndigheterna - Polisen, Säkerhetspolisen och Migrationsverket - efterfrågar uppgifter när de faktiskt behöver dem, istället för den ordning som föreslås i utredningen. Under alla förhållanden borde det ställas betydligt högre krav än ett antagande om att en

person vistas olagligt i landet för att uppgifter ska kunna spridas mellan myndigheter. Enligt Vårdförbundet är det högst sannolikt att ett skapande av en sådan underrättelseverksamhet som förslaget innebär kommer att vara resurskrävande och kostsam samt ske på bekostnad av myndigheternas egentliga uppgifter.

Vårdförbundet befarar också att förslaget i den praktiska tillämpningen riskerar att kollidera med grundlagsfästa rättigheter såsom människovärdesprincipen som innebär att alla människor har ett lika värde. Den praktiska tillämpningen riskerar också att leda till etnisk diskriminering riktad mot personer som ser utländska ut och mot minoritetsgrupper.

Det finns också en uppenbar risk för att de berörda myndigheterna kommer att upplevas som mindre attraktiva arbetsgivare, vilket på sikt kommer att påverka dessa myndigheters möjligheter att utföra sina viktiga uppdrag. I förlängningen kan offentliga verksamheter i allmänhet komma att misstänkliggöras och anses som mindre attraktiva arbetsgivare. En sådan utveckling kommer att skada hela samhället.

Vårdförbundet delar utredningens bedömning om att ett införande av en informationsplikt inte är förenligt med hälso- och sjukvårdens, skolans och socialtjänstens uppdrag och att ett införande av en informationsskyldighet i dessa verksamheter skulle medföra allvarliga och orimliga konsekvenser för samhället och enskilda personer. En informationsplikt inom vården skulle också kollidera med det professionella yrkesansvaret och skapa allvarlig etisk stress. Vidare är det nödvändigt, som utredningen föreslår, att informationsplikten begränsas av bland annat av hälso- och sjukvårdssekretess.

Vårdförbundet delar utredarens bedömning av att den föreslagna tvångsprovtagningen, om förslaget genomförs, ska regleras i lag och att tvång ska användas endast när det är absolut nödvändigt. Vidare delas bedömningen att en tvångsprovtagning inte ska omfattas av hälso- och sjukvårdslagen samt att patientsäkerhetslagen ska vara tillämplig. Vårdförbundet anser att det saknas motiv till varför covid-19 i dagsläget ska anses som en sjukdom som ska upptas i bilagan till den föreslagna lagen. I dagsläget torde det inte finnas någon sjukdom, inklusive covid-19, som utgör ett särskilt hinder för återvändandet, vilket också utredaren konstaterar.

VÅRDFÖRBUNDET

Sineva Ribeiro
Förbundsordförande